

§ 12 GODKENDELSE
af husdyrbruget
Ribevej 23, 6520 Toftlund

TØNDER KOMMUNE

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	4
2	AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE	5
3	VILKÅR.....	6
	3.1. GRUNDFORHOLD	6
	3.1.1. Generelle forhold	6
	3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG	6
	3.2.1. Stalde og anlæg	6
	3.2.2. Landskabelige hensyn	7
	3.2.3. Energiforbrug	7
	3.2.4. Vandforbrug	7
	3.2.5. Affald	7
	3.2.6. Management og egenkontrol	7
	3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	8
	3.3.1. Gødningsopbevaring og -håndtering	8
	3.3.2. Spildevand	8
	3.3.3. Transport	8
	3.3.4. Driftsforstyrrelser og uheld	8
	3.3.5. Støj	9
	3.3.6. Skadedyr	9
	3.3.7. Kemikalier og pesticider	9
	3.3.8. Olie og brændstof	9
	3.3.9. Foder	9
	3.3.10. Lys	10
	3.3.11. Husdyrbrugets ophør	10
	3.3.12. Lugt	10
	3.3.13. Støv	10
	3.4. HUSDYRBRUGETS AREALER	11
	3.4.1. Ejede og forpagtede arealer	11
	3.5. BESKYTTEDE NATURTYPER OG ARTER	11
4	MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	12
	4.1. HUSDYRBRUGETS ANLÆG	12
	4.1.1. Stald og anlæg	12
	4.1.2. Landskabelige hensyn	15
	4.1.3. Energiforbrug	15
	4.1.4. Vandforbrug	16
	4.1.5. Affald	16
	4.1.6. Management og egenkontrol	16
	4.2. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG	17
	4.2.1. Gødningsopbevaring og -håndtering	17
	4.2.2. Spildevand	18
	4.2.3. Transport	18
	4.2.4. Driftsforstyrrelser og uheld	19
	4.2.5. Støj	20
	4.2.6. Skadedyr	20
	4.2.7. Kemikalier og pesticider	20
	4.2.8. Olie og brændstof	21
	4.2.9. Foder	21
	4.2.10. Lys	22

4.2.11.	Husdyrbrugets ophør	22
4.2.12.	Ammoniak	22
4.2.13.	Lugt	26
4.2.14.	Støv	27
4.3.	HUSDYRBRUGETS AREALER	28
4.3.1.	Ejede og forpagtede arealer	28
4.3.2.	Aftalearealer	28
4.3.3.	Anden afsætning af husdyrgødning	28
4.4.	BESKYTTEDE NATURTYPER OG ARTER	29
4.4.1.	Bilag I-arter	29
4.4.2.	Bilag IV-arter	29
4.5.	NITRAT OG FOSFOR	32
4.5.1.	Nitrat og fosfor til vandløb og søer	32
4.5.2.	Nitrat til Vadehavet	32
4.5.3.	Nitrat til Vadehavet fra aftalearealer	34
4.5.4.	Nitrat til grundvand	34
4.5.5.	Fosfor til Vadehavet	35
4.6.	ALTERNATIVE MULIGHEDER	35
5	HØRINGER	37
6	KLAGE VEJLEDNING	38
7	REFERENCER	39
8	BILAG	40

1 INDLEDNING

Peter Thyssen har den 18. april 2012 søgt om miljøgodkendelse på Ribevej 23, 6520 Toftlund.

Der er ansøgt om at udvide dyreholdet fra 4.700 slagtesvin (30-100 kg) svarende til 116 DE til 9.900 slagtesvin (32-105 kg) svarende til 265,1 DE.

Godkendelsen bygger på oplysningerne i ansøgningen nr. 37299, version 4 med tilhørende bilag.

Husdyrbruget på Ribevej 23 ejes og drives af Peter Thyssen, som også er kontaktpersonen.

Kontaktoplysninger:

Navn: Peter H. Thyssen.

Adresse: Ribevej 21/23, 6520 Toftlund.

Tlf.: 74 83 18 70.

Mobil: 23 34 19 90.

E-mail: thyssen-gravlund@mail.tele.dk.

Bedriftsoplysninger:

CVR: 12 99 60 04.

CHR: 52923.

Matrikelnummer: Stenderup ejerlav, Toftlund 416 m.fl.

Ejendom nr. 2: Ribevej 21, 6520 Toftlund.

2 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE

Tønder Kommune meddelte den 19. maj 2014 godkendelse til:

Husdyrproduktion:

Udvidelse fra 116 dyreenheder (DE) slagtesvin til 9.900 slagtesvin (32-105 kg) svarende til 265,1 DE.

Projekterede anlæg:

Der bygges ikke nyt i forbindelse med udvidelsen, der er ansøgt om at udvide i eksisterende bygninger. En stald renoveres dog og ændres fra kostald til en svinestald.

Udbringningsarealer:

493 ha ejede og forpagtede arealer til udbringning af husdyrgødning fra 637,49 DE svin (der tilføres husdyrgødning fra ansøgers andre bedrifter).

Afsætning af husdyrgødning:

Der afsættes ikke husdyrgødning til andre landmænd el. lign.

Godkendelsen er meddelt efter § 12 i husdyrloven¹.

Tønder Kommune vurderer i kapitel 4, at virksomheden har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet i ansøgning om godkendelse med tilhørende miljøredegørelse og efterlever vilkårene i denne godkendelse, og at husdyrbruget kan drives på en måde, som er forenelige med omgivelserne.

Tønder Kommune har vurderet at projektet ikke kan påvirke et Natura 2000 område væsentligt eller ødelægger plantearter, yngle- eller rasteområder for bilag 4 arter. Vurderingen er foretaget efter §§ 7 og 11 i habitatbekendtgørelsen².

Godkendelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 2 år efter den er meddelt. Godkendelsen er udnyttet når bygge- og anlægsarbejder eller når udvidelsen eller ændringen af dyreholdet er påbegyndt.

Hvor intet andet er nævnt, skal vilkårene være overholdt når godkendelsen tages i brug.

Husdyrbruget skal leve op til gældende regler i love og bekendtgørelser uanset indholdet i denne godkendelse.

Afgørelsen kan skriftligt påklages til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagevejledning fremgår af kapitel 6.

Helle Højland Iversen
Miljømedarbejder

3 VILKÅR

Godkendelsen meddeles på følgende vilkår:

3.1. GRUNDFORHOLD

3.1.1. Generelle forhold

3.1.1.1. Husdyrbruget godkendes til et maximalt dyrehold på 9.900 slagtesvin (32-105 kg) i alt svarende til 265,1 DE.

Dyrene skal opstaldes om anført i tabellen:

Nr.	Staldafsnit	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter	Slagtesvin (32-105 kg)	7.200	192,8
2	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter	Slagtesvin (32-105 kg)	600	16,1
3	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter	Slagtesvin (32-105 kg)	2.100	56,2
I alt				9.900	265,1

3.1.1.2. Projektet skal gennemføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet.

3.1.1.3. Et eksemplar af godkendelsen skal være tilgængeligt for de personer, der har ansvaret for husdyrbrugets daglige drift. Herudover skal driftspersonalet være gjort bekendt med godkendelsens indhold og betingelser.

3.2. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.2.1. Stalde og anlæg

3.2.1.1. Begge gyllebeholdere på ejendommen (nr. 9 og nr. 10, bilag 1) skal forsynes med fast overdækning i form af teltoverdækning med indvendigt skørt. Overdækningerne skal sættes på før dyreholdet udvides og senest den 01.07.2015 af praktiske årsager, såfremt miljøgodkendelsen udnyttes.

3.2.1.2. Åbningen af teltdugen må kun ske i forbindelse med omrøring, tømning og udbringning af gylle.

3.2.1.3. Skader på teltoverdækningen skal repareres inden for en uge efter skadens opståen.

3.2.1.4. Såfremt en skade ikke kan repareres inden for en uge skal der indgås aftale om reparation inden to hverdage efter skadens opståen.

3.2.1.5. Der skal foretages kontrol af rørsamlinger og rørføringer til gylletransport mindst hvert 5. år samtidig med beholderkontrollen. Kontrollen skal foretages af en autoriseret kloakmester.

3.2.2. Landskabelige hensyn

Der stilles ingen vilkår.

3.2.3. Energiforbrug

3.2.3.1. Ventilatorerne skal rengøres mindst én gang om året. Datoen for rengøringen skal fremgå af egenkontrol-journalen. Se vilkår 3.2.6.

3.2.3.2. Der skal foretages en årlig opgørelse af forbruget af el, olie og gas, der forbruges i staldanlægget.

3.2.3.3. Der skal foretages et energieftersyn på ejendommen, hvor de energikrævende processer gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport, som indeholder evt. konkrete energibesparende forslag. Rapporten skal kunne fremvises ved første miljøtilsyn kommunen udfører efter, at godkendelsen er meddelt.

3.2.4. Vandforbrug

3.2.4.1. Drikkevandssystemet skal vedligeholdes så vandspild minimeres.

3.2.4.2. Staldene skal sættes i blød før vask, og vask skal foregå med højtryksrensere eller med en anden metode, der minimerer vandforbruget.

3.2.5. Affald

3.2.5.1. Hvis der opbevares spildolie og andet flydende farligt affald, skal det opbevares indendørs i beholdere der er egnet, dvs. har en stabil udformning, og er lavet af et tæt og solidt materiale. Beholderne skal stå i en spildbakke, hævet på en rist. Spildbakken skal kunne indeholde volumen af den største beholder, der opbevares i spildbakken.

3.2.5.2. Hvis der opbevares fast farligt affald skal det opbevares indendørs på fast og tæt bund.

3.2.6. Management og egenkontrol

3.2.6.1. Der skal føres en logbog eller en produktionskontrol, hvoraf følgende skal fremgå:

- Antal producerede dyr
- Gennemsnitlige vægtintervaller (indgangs- og afgangsvægt/slagtevægt)
- Foderforbrug pr. kg. tilvækst
- Det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FEsv i foderblandingerne.

3.2.6.2. N ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en sammenhængende periode på minimum 12 måneder.

3.2.6.3. Der skal udarbejdes en blandeforskrift for foder mindst, hver tredje måned såfremt der anvendes hjemmeblandet foder.

- 3.2.6.4. Logbogen/ produktionskontrollen, indlægssedler for hver tredje måned samt eventuelle blandeforskrifter skal opbevares på husdyrbruget i mindst 5 år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
- 3.2.6.5. Der skal desuden føres følgende driftsjournaler:
- Mark- og gødningsplaner, foderplaner og sprøjtejournaler
  - Oversigt over, hvornår der er foretaget vedligeholdelse/rengøring af ventilationsanlæg.
- 3.2.6.6. Ovenstående oplysninger skal opbevares samlet, være opstillet overskueligt, være opdateret og lettilgængelig for tilsynsmyndigheden. Oplysningerne skal gemmes i minimum 5 år.

3.3. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

3.3.1. Gødningsopbevaring og -håndtering

- 3.3.1.1. Inden udpumpning af gylle fra staldene skal det sikres, at gyllebeholderne kan rumme den udpumpede mængde gylle.
- 3.3.1.2. Påfyldning af gyllevogne og evt. tømning af gylle i anden beholder, skal foregå under opsyn.
- 3.3.1.3. Hvis der forekommer spild skal det straks opsamles.

3.3.2. Spildevand

- 3.3.2.1. Vask af maskiner, redskaber og transportvogne, hvor der forekommer gødningsrester på, skal foregå på støbt, tæt plads med bortledning af spildevand til opsamlingsbeholder.

3.3.3. Transport

- 3.3.3.1. Vejene skal rengøres/fejdes efter endt markarbejde såfremt der er spildt gødning, jord el. lign.

3.3.4. Driftsforstyrrelser og uheld

- 3.3.4.1. Der skal ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, straks ske alarmering til alarmcentralen på telefon 112, og igangsættes afværgeforanstaltninger, der kan begrænse forureningen af omgivelserne mest muligt.
- 3.3.4.2. Tagnedløbsbrønde og lignende, der ligger inden for 15 m fra gyllebeholderne, skal sikres, så der i forbindelse med uheld ikke kan afledes gylle til drænsystemet.
- 3.3.4.3. Hvis der opbevares flydende gødning, flydende mineraler, flydende kemikalier eller lignende skal det opbevares i beholdere der er egnet, dvs.

har en stabil udformning, og er lavet af et tæt og solidt materiale. Det område hvor beholderne står, skal udformes således, at den flydende væske tilbageholdes, hvis der sker uheld med beholderne.

3.3.5. Støj

3.3.5.1. Pumpning af gylle fra stalde til gyllebeholder skal ske inden for tidsrummet kl. 7.00 til kl. 18.00.

3.3.5.2. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbrugets bygningsparcel, herunder fra stalden og gyllebeholderne, må ikke overstige følgende værdier, målt på nærmeste naboejendom med tilhørende udendørs arealer i tilknytning til boligen:

	Kl.	Midlingstiden	dB(A)
Mandag-fredag	07-18	8 timer	55
Lørdag	07-14	7 timer	55
Lørdag	14-18	4 timer	45
Søn- og helligdage	07-18	8 timer	45
Alle dage	18-22	1 timer	45
Alle dage	22-07	0,5 timer	40
Spidsværdi	22-07	-	55

De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd niveauer i dB(A).

Markarbejde med traktorer og landbrugsmaskiner er ikke omfattet af ovennævnte støjgrænser. I forbindelse med høst og korntørring kan grænseværdien om aftenen og om natten forhøjes med 5 dB(A) i høstperioden, dog i højst 6 uger.

3.3.6. Skadedyr

3.3.6.1. Der skal udføres en effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med gældende retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium.

3.3.6.2. Arealerne omkring bygninger og tilkørselsveje skal holdes fri for affald, gødning og foderrester.

3.3.7. Kemikalier og pesticider

3.3.7.1. Kemikalier skal opbevares indendørs på fast bund uden afløb.

3.3.8. Olie og brændstof

Der stilles ingen vilkår.

3.3.9. Foder

3.3.9.1. Den totale mængde N af dyr pr. år beregnet som N af dyr pr. slagtesvin x det årlige antal producerede slagtesvin skal være mindre end 23.262 kg N

pr. år (beregnet ud fra oplysninger i ansøgning). Dette træder i kraft så snart dyreholdet udvides.

N ab dyr pr. slagtesvin pr. år beregnes ud fra følgende ligning: $\text{kg N ab dyr pr. slagtesvin} = (((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times \text{FEsv/kg tilvækst} \times \text{gram råprotein pr. FEsv}/6250) - ((\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}) \times 0,0296 \text{ kg N pr. kg tilvækst}))$.

Dette svarer til: $\text{N ab dyr} = (((105-32) \times 2,71 \text{ FEsv/kg} \times 142,5 \text{ g råprotein pr. FEsv}/6250) - ((105-32) \times 0,0296 \text{ kg N pr kg tilvækst})) = 2,3497$.

Ovenstående er beregnet ud fra forudsætningerne i nedenstående tabel. De enkelte forudsætninger er ikke bindende, men vilkårligningen skal samlet set overholdes ligesom de øvrige vilkår i denne godkendelse.

Faktor	Værdi
Antal prod. slagtesvin/år	9.900 (se ansøgningen)
FEsv pr. tilvækst	2,71 (se ansøgningen)
Gram råprotein pr. FEsv	142,5 (se ansøgningen)
Kg N ab dyr pr. slagtesvin	2,3497 (beregnes)
Indgangsvægt, kg	32 (se ansøgningen)
Afgangsvægt, kg	105 (se ansøgningen)

N ab dyr skal på baggrund af logbogens eller produktionskontrollens oplysninger beregnes for en vilkårlig sammenhængende periode på minimum 12 måneder.

3.3.10. Lys

Der stilles ingen vilkår.

3.3.11. Husdyrbrugets ophør

3.3.11.1. Ved husdyrbrugets ophør ryddes ejendommen for husdyrgødning, affald, døde dyr, spildevand, foder mv. eller overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent.

3.3.11.2. Ejendommens bygninger skal rengøres.

3.3.12. Lugt

3.3.12.1. Den godkendte husdyrproduktion skal foretages jævnt fordelt over året.

3.3.13. Støv

Der stilles ingen vilkår.

3.4. HUSDYRBRUGETS AREALER

3.4.1. Ejede og forpagtede arealer

- 3.4.1.1. Der må kun udbringes husdyrgødning på de ejede og forpagtede arealer, der er vist som "husdyrbrugets arealer" på bilag 9.
- 3.4.1.2. På husdyrbruget skal der hvert år være 12 % efterafgrøder ud over det til en hver tid gældende, generelle krav om efterafgrøder. Efterafgrøder skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder og de skal fremgå af gødningsregnskabet.
- 3.4.1.3. Arealerne må ikke tilføres anden husdyrgødning end den husdyrgødning, der fremgår af den elektroniske ansøgning. Undtaget er dog afgasset gylle, idet det forudsættes, at kg N/ha og kg P/ha jf. IT-ansøgningens gødningsregnskab ikke overskrides, og at kvælstofudnyttelsesprocenten ikke bliver mindre end den, der er regnet med i IT-ansøgningen, dvs. 75 %.

3.5. BESKYTTEDE NATURTYPER OG ARTER

- 3.5.1.1. Der skal opretholdes en husdyrgødningsfri bræmme på minimum det omfang der kan ses på luftfoto fra 2008 omkring de 4 stk. § 3 beskyttede vandhuller (A, B, C og D), der fremgår på bilag 11. Bræmmernes udformning skal minimum være som angivet på bilag 12 a-c.

Der gøres opmærksom på, at i de tilfælde, hvor bestemmelserne i lov nr. 591 af 14. juni 2011 om randzoner med senere ændringer er mere vidtgående end vilkåret, træder lovens bestemmelser i stedet for vilkåret.

4 MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING

4.1. HUSDYRBRUGETS ANLÆG

4.1.1. Stald og anlæg

Oplysninger om ejendommens indretning og drift fremgår af nedenstående skema samt situationsplanen, bilag 1. Der bygges ikke nyt i forbindelse med udvidelsen, der er ansøgt om at udvide i eksisterende bygninger.

Stald 1 renoveres og ændres fra kostald til en svinestald.

Før

Bygnings nr.	Anvendelse	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Kostald	-	-	-	-
2	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (30-100 kg)	600 svin/150 stipladser	14,8
3	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (30-100 kg)	2100 svin/525 stipladser	51,8
4	Lade/maskinhus	Dybstrøelse	Slagtesvin	2000 dyr/527 stipladser	49,4
5	Lade/maskinhus	-	-	-	-
6	Lade/maskinhus	-	-	-	-
7	Kontor	-	-	-	-
8	Lade	-	-	-	-
9	Gyllebeholder	-	-	-	-
10	Gyllebeholder	-	-	-	-
11	Gyllebeholder	-	-	-	-
I alt					116

Efter

Bygnings nr.	Anvendelse	Staldsystem	Dyr	Antal	DE
1	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (32-105 kg)	7.200 svin/1.675 stipladser	192,8
2	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (32-105 kg)	600 svin/140 stipladser	16,1
3	Slagtesvin	Drænet gulv + spalter (33/67)	Slagtesvin (32-105 kg)	2.100 svin/490 stipladser	56,2
4	Lade/maskinhus	-	-	-	-
5	Lade/maskinhus	-	-	-	-

6	Lade/maskinhus	-	-	-	-
7	Kontor	-	-	-	-
8	Lade	-	-	-	-
9	Gyllebeholder	-	-	-	-
10	Gyllebeholder	-	-	-	-
11	Gyllebeholder	-	-	-	-
I alt				9.900 (32-105 kg)	265,1

Generelle lokaliseringskrav jf. § 6 i husdyrloven

Etablering af anlæg samt udvidelse og ændringer af eksisterende husdyrbrug for mere end 3 DE, der medfører forøget forurening er jf. § 6 i love om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug ikke tilladt indenfor:

1) Et eksisterende eller iflg. kommuneplanens rammedel fremtidig byzone el. sommerhusområde.

Ribevej 23, 6520 Toftlund ligger mere end 3 km nordvest for den nærmeste byzone, Toftlund. Nærmeste sommerhusområde ligger også mere end 3 km væk ved Arrild.

2) Et område i landzone, der er lokalplanlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsområde eller til offentlige formål mhb. på beboelse, rekreative formål o.lign. Nærmeste lokalplan er nr. 025-4.6 for "Boligområde ved Danetoftevej i Toftlund", der ligger ca. 3,1 km fra gården.

3) I en afstand mindre end 50 m fra en nabobeboelse. Der ligger ingen nabobeboelser inden for 50 m af ejendommen.

Afstandskravene i husdyrlovens § 6 er overholdt.

Generelle afstandskrav jf. § 8 i husdyrloven

Stalde o. lign. samt gødningsopbevaringsanlæg for husdyrbrug for mere end 3 DE må jf. § 8 i husdyrloven ikke etableres inden for følgende afstande:

25 m til ikke almene vandforsyningsanlæg.

50 m til almene vandforsyningsanlæg.

15 m til vandløb (herunder dræn) og søer.

15 m til offentlig og privat fællesvej.

25 m til levnedsmiddelvirksomhed.

15 m til beboelse på samme ejendom.

30 m til naboskel.

Da der er tale om, at der udvides i eksisterende stalde og der ikke skal etableres nyt, er afstandskravene jf. § 8 i husdyrloven ikke relevante i denne sag.

BAT-niveau

Stald 1

Stalden er oprindeligt bygget som en kostald, der nu ønskes renoveret og ændret til en slagtesvinestald. Den skal etableres med drænet gulv og spalter (33/67) og indeholde 1.675 stipladser.

Tønder Kommune vurderer, at emissionsniveauet pr. slagtesvin skal fastlægges ud fra de vejledende emissionsgrænseværdier (fra maj 2011) for nyanlæg med konventionel produktion af slagtesvin (32-107 kg) svarende til 0,3 kg NH₃-N pr. produceret slagtesvin.

Stald 2

I denne stald sker der ingen ændringer, der produceres både i nudrift og ansøgt drift 600 slagtesvin pr. år. Tønder Kommune vurderer, at emissionsniveauet pr. slagtesvin skal fastlægges ud fra de vejledende emissionsgrænseværdier (fra maj 2011) for staldsystemer der ikke renoveres på godkendelsestidspunktet svarende til 0,4 kg NH₃-N pr. produceret slagtesvin.

Stald 3

I denne stald sker der ingen ændringer, der produceres fortsat omkring 2.100 slagtesvin pr. år i stalden. Tønder Kommune vurderer, at emissionsniveauet pr. slagtesvin skal fastlægges ud fra de vejledende emissionsgrænseværdier (fra maj 2011) for staldsystemer der ikke renoveres på godkendelsestidspunktet svarende til 0,4 kg NH₃-N pr. produceret slagtesvin.

Beregning af BAT-niveau

Tønder Kommune har fastlagt et BAT-emissionsniveau på 3.240 kg N/år ud fra "Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT)". Beregningen fremgår af bilag 2.

BAT-redegørelse

Ansøger har benyttet følgende tiltag for at opnå BAT-niveau:

- Foderkorrektion, hvor svinene fodres med mindre råprotein end normen. Råprotein niveauet er reduceret til 142,5 g råprotein/FE og med anvendelse af 2,71 FEsv/kg tilvækst.
- Begge gyllebeholdere overdækkes.

Det fremgår af ansøgningen at den samlede ammoniakemission fra husdyrbruget udgør 3.180,5 kg N/år.

BAT-vurdering

Idet ammoniakemissionsniveauet for det ansøgte projekt er lavere end det fastlagte BAT-niveau, vurderer Tønder Kommune at projektet lever op til bedst tilgængelig teknik.

For at sikre at BAT-niveauet overholdes stilles der vilkår om de valgte virkemidler, se bl.a. vilkår 3.2.1.1 og vilkår 3.3.9.1.

4.1.2. Landskabelige hensyn

Ansøgningen omfatter ikke nybyggeri, men alene ændringer af eksisterende anlæg.

Den tidligere kostald ændres til en slagtesvinestald (nr. 1), den er ca. 2.000 m². Derudover er der to mindre stalde, nr. 2 og 3, der er på henholdsvis 270 og 560 m². I umiddelbar nærhed af staldene ligger der flere lader og et teknikrum. Der ligger også to gyllebeholdere på ejendommen.

Bygningerne er opført i røde mursten og/eller røde stålplader. Tagene er med gråt eternit.

Ændringerne af stald 1 består i, at der laves nyt gyllesystem inkl. nyt spaltegulv, ventilationsanlæg, fodringsanlæg og opsætning af inventar. Desuden etableres der teltoverdækning på de to gyllebeholdere.

Da der ikke sker nybyggeri og kun mindre udvendige ændringer af det eksisterende anlæg, vurderes udvidelsen ikke at påvirke nærområdet med et anderledes udtryk. De nye teltoverdækninger på gyllebeholderne vil blive gemt bag det eksisterende læbælte langs vejen. Der stilles derfor ingen vilkår for at tage hensyn til de landskabelige værdier.

4.1.3. Energiforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Lavenergibelysning, naturlig ventilation, eftersyn og rengøring af ventilatorer samt temperatursyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation.

Det er oplyst, at forbruget i nudrift ligger på ca. 150.000 kwh og at der ikke bruges hverken fyringsolie eller gas. I ansøgt situation forventes forbruget at stige til 180.000 kwh. Der er halmfyr på ejendommen.

Der er foretaget en screening af elforbruget i.f.t. nøgletal fra EnergiMidt A/S. El-forbruget på Ribevej 23 overstiger nøgletallene (10 kWh pr. produceret slagtesvin), og ansøger har også i efteråret 2013 fået foretaget et egentligt energicheck. Det høje energiforbrug skyldes overvejende, at der bruges meget strøm på korntørring, kartoffeltørring og markvanding. Der blev ikke som sådan fundet områder, hvor der kunne foretages åbenlyse, lette forbedringer mht. energibesparing.

Det er oplyst, at der efter hvert hold slagtesvin vaskes ventilatorer i staldafsnittene sammen med det øvrige inventar. Herved fjernes snavs, der kan yde modstand og øge strømforbruget. Al ventilation er styret af et temperaturreguleret styringssystem, som automatisk regulerer ventilationen efter behov. Der er tændt lys efter behov og lamperne styres af fodringssystemet.

Tønder Kommune vurderer, at der anvendes BAT med hensyn til energibesparende foranstaltninger. For at opretholde det, der er BAT, og som er indført mht. energibesparende foranstaltninger stilles der vilkår om, at ventilationsanlægget fortsat skal renholdes og rengøres efter behov og

mindst én gang om året, og der skal føres en driftsjournal over ressourceforbruget.

4.1.4. Vandforbrug

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Iblødsætning af staldene inden vask, vask med højtryksrensere, brug af drikkestrug til opsamling af vandspild samt daglig inspektion og reparation af eventuelle lækager.

Det er oplyst, at der anvendes drikkekopper og at staldene før vask sættes i blød, hvorefter de vaskes med højtryksrensere med koldt vand. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende. Vandforbruget tjekkes løbende, således at eventuelle lækager opdages hurtigt. Staldene kontrolleres dagligt, og der udføres småreparationer med det samme eller tilkaldes service, hvis der er behov for det. Ejendommen forsynes med vand fra Toftlund vandværk.

For at sikre at BAT-niveauet fastholdes er der stillet vilkår om vedligeholdelse af drikkevandssystemer - og om, at staldene fortsat skal være i blød før vask samt at vask skal foregå med højtryksrensere. Det vurderes at dette medvirker til, at husdyrbruget opretholder BAT i relation til vandbesparende foranstaltninger.

4.1.5. Affald

Umiddelbart findes der ikke så mange forskellige typer af affald på ejendommen. Det er oplyst at spraydåser, batterier, lysstofrør o.lign. køres på genbrugspladsen. Dyrelægen medtager diverse medicinrester og brugte kanyler, mens tom emballage (pap, plast og papir) afhentes af Tønder forsyning til genbrugsordningen.

Døde dyr opbevares under kadaverkappe ved den store gyllebeholder, således at ingen naboer kan se pladsen fra deres ejendom eller i øvrigt fra offentlig vej. De døde slagtesvin ligges på betonspalter og afhentes af DAKA. Døde smågrise puttes i en container, der også står ved gyllebeholderen, de afhentes også af DAKA.

Ansøgerne skal til enhver tid efterleve reglerne i bekendtgørelse om opbevaring af døde produktionsdyr samt håndtere og bortskaffe affald i overensstemmelse med kommunes regulativer. Det anses derfor ikke for nødvendigt at stille vilkår om opbevaring og bortskaffelse af døde dyr. Dog stilles der vilkår til opbevaring af farligt affald.

4.1.6. Management og egenkontrol

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT: Træning og uddannelse af medarbejdere, registrering af vand, energiforbrug og foder, affaldsdannelse, anvendelse af handelsgødning og husdyrgødning samt udarbejdelse af gødningsplaner.

Det er oplyst, at der ikke er egentlige uddannelsesprogrammer på ejendommen, men at de ansatte løbende uddannes gennem kurser og med relevant efteruddannelse. Der er pt. 3½ ansatte på bedriften.

Der føres journal over spredningen af uorganisk gødning og husdyrgødning i form af mark- og gødningsplaner, samt der føres sprøjtejournaler og laves foderplaner og gødningsregnskab. Der føres løbende journal over vand- og energiforbruget.

For gyllebeholderne føres der logbog over flydelagene.

Mht. det ammoniakreducerende tiltag "reduktion af råprotein" knytter der sig dertil nogle egenkontrollvilkår, som skal opfyldes. Det drejer sig om, at der skal føres en produktionskontrol, hvoraf forskellige oplysninger skal fremgå, se vilkår 3.2.6.1 – 3.2.6.4.

Tønder Kommune vurderer på den baggrund, at såfremt ejendommen drives som beskrevet ovenfor, anses det for at der anvendes BAT mht. management. Det vurderes, at de hidtil førte driftsjournaler også fremadrettet er anvendelige som egenkontroller (mark- og gødningsplaner, foderplaner etc.) og der stilles derfor vilkår om, at ejendommen ud over den ovenstående produktionskontrol fortsat skal føre de beskrevne driftsjournaler og om, hvordan de skal fremstå.

4.2. FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGETS ANLÆG

4.2.1. Gødningsopbevaring og -håndtering

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT mht. gødningsopbevaring og -håndtering:

Opbevaring af flydende husdyrgødning i stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Bund og siderne i tanken skal være tætte, tanken skal tømmes jævnligt af hensyn til inspektion – helst 1 gang årligt, gyllen omrøres kun lige før den skal tømmes af tanken og gylletanken overdækkes eller der etableres flydelag.

Både før og efter udvidelsen er der 2 gyllebeholdere på ejendommen og 1, der ligger på den modsatte side af vejen. De to ældste gyllebeholder er begge fra 1988, og de kan begge rumme 1.500 m³. Beholderne har sidst fået udført beholderkontrol i 2002 – og venter pt. på at få udført beholderkontrol (er bestilt). Den tredje gyllebeholder er fra 2005 og kan rumme 3.000 m³, denne beholder er endnu ikke blevet 10 års beholderkontrolleret – den skal tjekkes første gang i 2015.

Samlet set giver det en opbevaringskapacitet på 6.000 m³ + den opbevaringskapacitet der er i fortanken og gyllekanalerne (oplyst til 1.220 m³). Opbevaringskapacitet fra gyllekanal og fortank er medtaget i kapacitetsopgørelsen, så den samlede kapacitet er på 7.220 m³.

Jf. bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, ensilage m.v. (BEK. nr. 764 af 28/06/2012) skal der være opbevaringskapacitet til 9 måneders

tilførsel. Det kan beregnes, at der vil være en årlig produktion af gylle på 5.049 tons. Der til kommer vand fra vask, 800 m³. Dette giver en samlet produktion på 5.849 m³ pr. år svarende til 487,4 m³ pr. måned. Dette giver opbevaringskapacitet til 14,8 mdr., se kapacitetserklæringen, bilag 3.

Der findes ingen dybstrøelse på ejendommen.

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT at tilpasse den gødningsmængde, der skal spredes på markerne med arealets størrelse og afgrødernes behov, at undgå at sprede gødning når markerne er vandmættet, oversvømmet eller dækket af sne samt at udsprede gødning umiddelbart før afgrødernes maksimale vækst og næringsstofoptag forekommer.

På ejendommen udbringes gylle med slæbeslanger. Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet eller snedækkede arealer.

På baggrund af ovenstående vurderer Tønder Kommune, at opbevaring og udbringning af gylle sker i overensstemmelse med BAT for opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

Reglerne om opbevaringskapacitet er overholdt.

4.2.2. Spildevand

I produktionen er der indregnet drikkevandsspild og vaskevand fra rengøring af staldene.

Sanitært spildevand fra toilet (ved teknikrummet) og fra stuehuset ledes til septiktank og videre til nedsivningsanlæg.

Der er befæstede arealer (beton) stort set rundt om alle bygninger. Regnvand, der falder her, løber af på overfladen og siver ned i jorden omkring ejendommen. Kun i hjørnet mellem gyllebeholder nr. 10 og bygning 1, 2 og 3 er der et afløb, der leder til fortank.

Overfladevandet fra tage på staldbygninger og fra stuehus ledes til vandløb via dræn. Der vaskes ingen lastbiler på ejendommen og der er som sådan heller ingen vaskeplads.

På den baggrund vurderes det, at spildevandsforholdene er forsvarlige. Afledning af husspildevand og tagvand fra driftsbygninger er i øvrigt ikke omfattet af denne godkendelse.

4.2.3. Transport

Størstedelen af transporterne er afhentning af døde dyr, korn- og gyllekørsel. Antallet af transporter forventes at ændre sig som det ses i tabellen herunder, samlet set forventes der en stigning på ca. 63,7 %.

Transporter	Før antal/år	Efter antal/år
Korn	150	360
Foder	24	24
Fyringsolie/brændstof	15	15
Udlevering af dyr til slagtning	50	50
Indlevering af dyr	15	20

Afhentning af døde dyr	200	200
Desinfektionsmidler/rengøringsmidler mm.	15	15
Gyllekørsel	120	280
I alt	589	964

Til- og frakørsel sker ad indkørsel fra Ribevej.

Antallet af gylletransporter øges væsentligt, ligger arealerne mere end 10 km væk fra gården transporteres det i lukkede lastbiler. Der vil normalt blive kørt gylle ud i marts/april og i september måned. Det er planlagt at gyllen køres ud på arealer hovedsageligt beliggende omkring ejendommen, men der ligger også arealer i Haderslev Kommune. Al transport foregår ad offentlige veje.

Af hensyn til områdets beboere stilles der vilkår om, at vejene skal renholdes/fejles efter endt markarbejde såfremt der er spildt gødning, jord el. lign.

4.2.4. Driftsforstyrrelser og uheld

Den største risiko for omgivelserne er uheld med gylle. Enten sprængning af beholder eller uheld i forbindelse med håndtering af gylle. Endvidere kan der ske uheld ved pumpning af gylle fra staldanlæg til fortank. Pt. anvendes der ikke flydende kunstgødning på ejendommen, men hvis det bliver aktuelt en gang, vil der også kunne ske uheld med det.

Der er indført procedurer og foretaget diverse foranstaltninger for at begrænse uheld og omfanget af eventuelle uheld:

- Der er alarmsystem på begge gyllebeholdere
- Der pumpes ikke gylle imellem de to gyllebeholdere
- Gyllebeholderne er uden pumpe
- Inden overpumpning af gylle fra stalde/fortank til gyllebeholderne tjekkes det, om der er plads i gyllebeholderne.
- Opsugning af gylle fra beholder til udkørsel sker med en gyllevogn med sugekran, hvor der er tilbage løb til gyllebeholderen.
- Det er oplyst, at efter endt pumpning slås strømmen fra gyllepumpen, således at uvedkommende ikke kan tænde for pumpen.
- Der findes ingen olietanke på ejendommen

Skulle der ske uheld ved gyllebeholderne, er der risiko for, at der kan løbe gylle i vandløbet øst for ejendommen. I dette tilfælde vil kanalen kunne blokeres ved at skubbe jord i grøften nordvest for ejendommen med en rendegraver. Dette kombineret med alarmsystemet på beholderne vurderes at være et acceptabelt beredskab, hvis uheldet skulle ske.

Der er desuden udarbejdet en beredskabsplan, se bilag 5, således at der er skabt forståelse for, hvordan der skal reageres ved de forskellige former for uheld.

Der stilles dog vilkår om, hvorledes fyldende gødning, mineraler o. lign skal opbevares og om, at alarmcentralen skal alarmeres, hvis der sker et uheld.

4.2.5. Støj

De væsentligste støjkloder er: Støj fra transporter til og fra husdyrbruget, blanding af foder, fra fodring, fra ventilationsanlægget, kompressorer samt når der skal tørres korn.

Ventilationsanlægget er i drift døgnet rundt. Transporter til og fra ejendommen sker primært i dagtimerne, men gyllekørsel og markarbejde kan til tider foregå i aften og nattetimerne. Kompressoren i laden (nr. 6) kører efter behov, ligesom kornlørreriet kører i høstperioden, hvis det er nødvendigt. Foderblandeanlægget kører i forbindelse med hver fodring, dvs. 3-4 gange dagligt, samlet set 1½ time/døgn.

Den nærmeste nabobeboelse ligger ca. 200 m fra staldanlægget. Det vurderes derfor, at der for at sikre beboelsen mod væsentlige støjgener skal stilles vilkår til det maksimale bidrag til den samlede støjbelastning og vilkår om tidspunkt for pumping af gylle fra stalde til gyllebeholdere.

Tønder Kommune har dog ikke tidligere registreret klager over støj fra husdyrbruget. Da husdyrbruget i øvrigt ligger i landzone, udenfor lokalplanlagte områder og udenfor samlet bebyggelse, er der ikke projekteret særlige tiltag for at dæmpe støjkloderne, hvilket heller ikke skønnes nødvendigt. Tidligere er der blevet indkøbt en ny BM mølle til at kværne korn, det er oplyst at denne kværn er mere lydsvag end den oprindelige kværn.

Under forudsætning af, at vilkårene overholdes, vurderes det, at der tages tilstrækkelige hensyn til omgivelserne.

4.2.6. Skadedyr

Fluebekæmpelse sker i overensstemmelse med Statens Skadedyrlaboratoriums retningslinjer. Der indsættes rovfluelaver ca. 1 gang i kvartalet.

Der er indgået en privat sikringsordning mod rotter med Mortalin, der tilser kasser med gift ca. 5 gange årligt. I øvrigt holdes ejendommen ryddelig og evt. foderspild m.v. opsamles med det samme, så risikoen for tilhold af rotter minimeres.

Det vurderes, at husdyrbruget vil sørge for god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, fjernelse af affald, foder og gødningsrester, så at skadedyrsangreb forebygges. Ejendommen er fundet pæn og ryddelig. For i fremtiden også at forebygge skadedyrsangreb vil der blive stillet vilkår om, fortsat at bekæmpe fluer i overensstemmelse med retningslinjerne fra statens skadedyrlaboratorium samt vilkår om at holde ejendommen i en god rottesikret tilstand.

4.2.7. Kemikalier og pesticider

Der findes ingen pesticider eller sprøjteudstyr på ejendommen, da det opbevares på hovedejendommen Ribevej 21, 6520 Toftlund. Hvis det på et tidspunkt skulle blive aktuelt med opbevaring af kemikalier og pesticider på Ribevej 23 stilles der vilkår om, at kemikalier skal opbevares i et rum uden afløb og med fast og tæt bund.

4.2.8. Olie og brændstof

Der findes på godkendelsestidspunktet 1 brændstoftank på ejendommen, se nedenfor. Tanken er ikke i brug og det er planlagt, at den skal sløjfes.

Brændstoftank	Volumen	Fremstillingsår	Tank nr.	Godk. nr.
Tank ved lade	1.800 L	2002	032680	51-5323

Tanken står på fast bund og ikke i nærheden af afløb.

Der findes ingen smøreolie el. lign., og der stilles derfor ikke vilkår til olie- eller brændstofopbevaring.

4.2.9. Foder

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF), der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion, anses følgende tiltag for at være BAT mht. foder: Anvendelse af foderplaner tilpasset dyrenes behov, foderanalyser samt mineralblandinger med lavt fosforindhold.

Ansøger har oplyst, at han løbende udarbejder foderplaner, så at blandingen altid er optimeret. Der købes et færdigt produkt fra foderstoffene med protein, aminosyrer mm, som han blander med korn fra egen produktion.

For at overholde BAT niveauet mht. ammoniakemission har ansøger valgt følgende tiltag:

Foderkorrektion, hvor svinene fodres med mindre råprotein end normen. Råprotein niveauet er reduceret til 142,5 g/FE og med anvendelse af 2,71 FEsv/kg tilvækst. Dette er der blevet stillet vilkår om.

Fosfor-reducerende tiltag

Jf. Miljøstyrelsens vejledninger om emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af BAT fastlægges følgende emissionsgrænseværdier for fosfor for husdyrbrug med konventionel produktion af henholdsvis smågrise, slagtesvin og søer med grise til fravæning (gyllebaserede staldsystemer) omfattet af husdyrlovens § 12 til:

Søer: 23 kg P/DE ab lager
 Smågrise: 27,8 kg P/DE ab lager
 Slagtesvin: 20,5 kg P/DE ab lager

BAT-niveauet for fosfor jf. Miljøstyrelsens vejledninger er beregnet nedenfor i skemaet for husdyrbruget.

Antal dyr	DE	Max. kg P/DE ab lager	Beregning	Max. tilladte kg P/DE ab lager
9.900 slagtesvin	265,1	20,5	265,1 x 20,5	5.435
Total				5.435

BAT-niveauet mht. fosforemission overholdes. Ansøgningen er indsendt med et totalt indhold af fosfor på 5.061 Kg P/265,1 DE, hvilket svarer til 19,1 kg

P/DE. Ansøger overholder altså BAT niveauet mht. fosforemission uden virkemidler.

4.2.10. Lys

Der er lys i staldene ved fodring og der fodres 5 gange i døgnet.

Den udendørs belysning omkring driftsbygningerne vil blive styret af bevægelsessensorer. Der er opsat lys på det nordvestlige hjørne af bygning 6 og inden i gårdspladsen ved udleveringsrampen. Derudover er der en lampe på det nordøstlige hjørne af bygning 5, samt ved kontoret.

Ejendommen er omkranset af træer og det vurderes ikke, at den eksisterende belysning har givet anledning til gener. Der stilles derfor ingen vilkår.

4.2.11. Husdyrbrugets ophør

Ved evt. ophør af husdyrproduktionen vil der højst sandsynlig ske det, at ejendommen overdrages med alt indhold til en anden husdyrproducent. Alternativt kan anlægget blive tømt for dyr og gødning, for rester af kemikalier, affald, maskiner og andet materiel. Dette vil der blive stillet vilkår om.

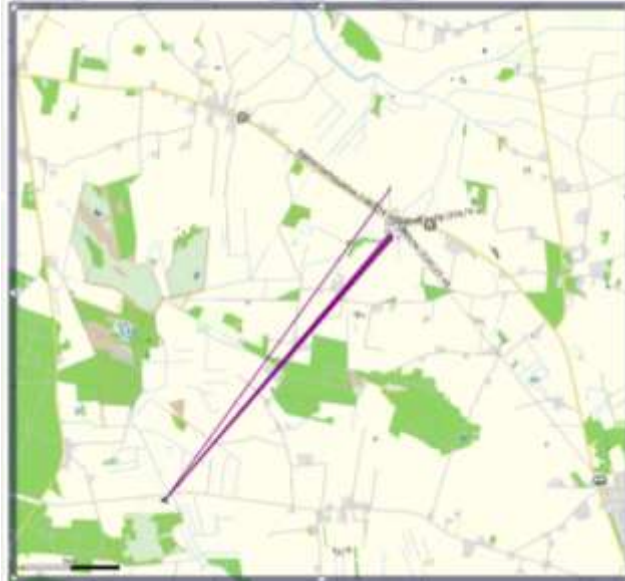
4.2.12. Ammoniak

Det generelle ammoniakreduktionskrav på anlægget.

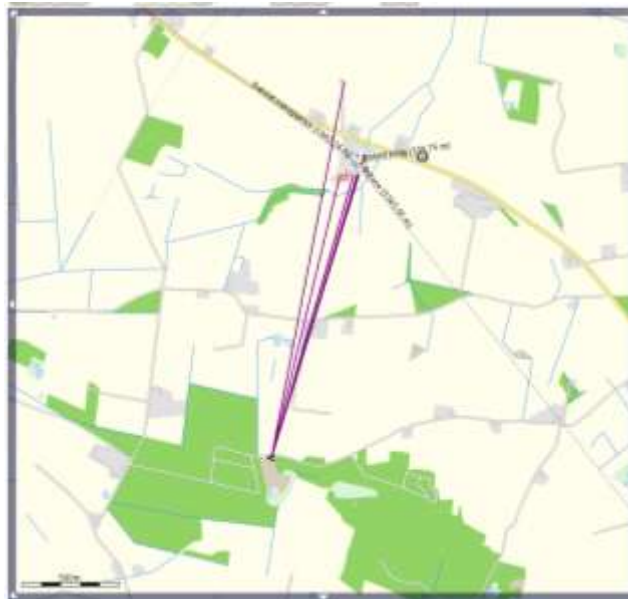
Kravet til begrænsning af ammoniakfordampningen opfyldes ved at to af de eksisterende gyllebeholdere overdækkes med telt. Desuden anvendes der foderkorrektioner til slagtesvinene i alle tre stalde.

Beskyttelsesniveau for ammoniak på områder omfattet af husdyrlovens § 7.

Nærmeste kategori 1 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper inden for Natura 2000-områder, ligger ca. 3,6 km sydvest for anlægget – se kort udsnit herunder. Det drejer sig om Kongemosen, der ligger i habitatområde 82 (Lindet skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov). Området er udpeget som nedbrudt højmoser (7120 nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse). Lige op til mosens grænser et område, der er udpeget som tidsvis våd eng (6410 tidsvis våd eng på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop). Kongemosen er ca. 31 ha. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberregning på dette område, som viser at både totaldepositionen fra husdyrbruget og merdepositionen er 0,0 kg N/ha.

Nærmeste kategori 2 natur, som omfatter ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder, ligger ca. 1,5 km syd/sydvest for anlægget. Det drejer sig om Allerup Midtmose, se kort udsnit nedenfor. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberregning på dette område, som viser at totaldepositionen fra husdyrbruget er 0,0 kg N ha/år.

Nærmeste kategori 3 natur, ligger ca. 360 m vest for anlægget. Kategori 3 natur omfatter øvrige ammoniakfølsomme naturtyper, som ikke er omfattet af kategori 1 eller 2. Det er bl.a. heder, moser og overdrev omfattet af NBL § 3 og ammoniakfølsomme skove. Der er foretaget en ammoniakdepositionsberregning på dette område, som viser at merdepositionen fra husdyrbruget ikke overstiger de lovmæssige 1,0 kg N ha/år. Det er beregnet at merdepositionen på området er 0,2 kg N/ha/år og totaldepositionen er beregnet til 0,7 kg N/ha/år. En samlet oversigt for udpegede § 7 områder kan ses på bilag 6.

Beskyttelsesniveauet for ammoniakdeposition er derfor overholdt.

Ammoniakdeposition på Natura 2000-områder:

Ca. 3,5 km vest/sydvest for ejendommen ligger Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov. Området er udpeget som habitatområde H82, se bilag 7.

Området ligger mellem Skærbæk og Toftlund og er domineret af nåleskov med indslag af bøgeskov på morbund og egekrat. Jordbunden er sur og næringsfattig. Mod vest ligger åbne arealer med nedbrudt højmoser. I den sydlige del ligger et åbent indsande af ene og dværgbuske (Helm Polde). Området karakteriseres af klitformationer – heriblandt klimper, som er fladtoppede bakker med våde partier eller tørv på toppen. I skovbevoksningen findes nogle mindre moser, samt et overdrev, hvor orkideen Hvid Sækspore tidligere er blevet registreret (Skov og Naturstyrelsen, 2005). Udpegningsgrundlaget er indlandsklitter med lyng og revling, indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene, våde dværgbuskesamfund med klokkelyng, tørre dværgbuskesamfund (heder), enekrat på heder, overdrev eller skrænter, artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund, aktive højmoser, nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse, hængesæk og andre kæringsamfund dannet flydende i vand, bøgeskov på morbund med kristtorn, stilkegeskove og krat på mager sur bund og skovbevoksede tørvemoser.

Alle naturtyper på udpegningsgrundlaget er følsomme overfor næringsbelastning, og merbelastningen med ammoniak bør være nul, hvilket den også er beregnet til at være.

Tønder Kommune finder på baggrund heraf, at det ansøgte projekt isoleret set ikke via ammoniakfordampning kan få negativ indvirkning området, herunder på arterne og naturtyperne, som området er udpeget for at beskytte.

Tønder Kommune vurderer desuden, at det ansøgte husdyrprojekt ikke i kumulation med andre projekter vil få negativ virkning på udpegningsgrundlaget for Lindet Skov, Hønning Mose, Hønning Plantage og Lovrup Skov som følge af ammoniakemission. Det forventes, at baggrundsbelastningen, som allerede har været faldende i en årrække, vil fortsætte med at falde de kommende år som følge af lovgivningsmæssige tiltag til begrænsning af ammoniakemission.

Tønder Kommune konkluderer på baggrund af ovenstående, at det ikke i henhold til habitatbekendtgørelsen er nødvendigt at foretage en miljøkonsekvensvurdering i forhold til ammoniakpåvirkning af internationale naturbeskyttelsesområder som følge af ammoniakfordampning fra anlægget.

Ammoniakdeposition på områder omfattet af NBL § 3:

Inden for en afstand af 1.000 m fra ejendommen findes der 10 lokaliteter, der ifølge kort på Miljøportalen er registreret som § 3 beskyttet natur. Der findes 6 vandhuller, 3 moser og 1 eng. Områderne er besigtiget i sommeren 2012 af Tønder Kommune. Beskrivelserne og de vurderede tålegrænser kan ses nedenfor i tabellen. Beliggenheden af lokaliteterne fremgår på bilag 8.

Lokalitet	Beskrivelse	Naturtilstand	Tålegrænse Kg N/ha Pr. år
1	Skov. Området ser ud til at være fejlregistreret eller groet ud af mosekategorien. Området vurderes derfor ikke at være beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Team natur og vandløb har efterfølgende besluttet at tage området ud af § 3 registreringen.	-	-
2	Næringsrigt vandhul, der ligger i kanten af græsmark op mod en skov. Størstedelen af vandhullet er bevokset med tagrør. Der blev ikke fundet positivarter.	Ringe	20
4	Skov. Området ser ud til at være fejlregistreret eller groet ud af mosekategorien. Området vurderes ikke at være beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Team natur og vandløb har efterfølgende besluttet at tage området ud af § 3 registreringen. Der blev fundet et lille vandhul inde i skoven. Det så relativt nyt ud. I vandhullet var der mange haletudser. Vandhullet vurderes ikke at være beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven, fordi størrelsen er under 100 m ² .	-	-
5	Næringsrigt vandhul, som er meget tilgroet eller udtørret. Det ser ud til, at vandhullet bliver afvandet mod Skallebæk. Der blev fundet alm. sumpstrå, som er en positivart.	Ringe	20
6	Mose (højstaude-/rørsump) beliggende i en lavning i tilknytning til et meget tilgroet eller næsten udtørret vandhul. Mosen rummer en stor bestand af næbstar, som er en positivart. Der blev også fundet positivarterne sumpkællingetand og alm. sumpstrå.	Ringe	15
7	Kulturreng med stor bestand af stor nælde, tidsler og kvik. Engen er overvejende tør, bortset fra en lille fugtig lavning. Der blev fundet vellugtende gulaks og kærtidsel (positivarter). Engen ser ikke ud til at blive benyttet til afgræsning eller høslæt.	Ringe	25
8	Mose (højstaude-/rørsump), der ligger i tilknytning til et vandhul. Mosen bliver drænet via en grøft, Afvandingen er meget tydelig. Floraen rummer bl.a. positivarterne græsbladet fladstjerne, engforglemmevej, vellugtende gulaks, sumpkællingetand, dynd-padderok, børstesiv,	Ringe	15

	harestar, tormentil, trævlekrone og musevikke.		
9	Lavvandet og lysåbent næringsrigt vandhul, der støder op til både mose og agerjord. Floraen omfatter bl.a. positivarterne korsandemad, stor andemad og vejbred-skeblad.	Ringe	20
10	Skov. Området ser ud til at være fejlregistreret eller groet ud af mosekategorien. Området vurderes ikke at være beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Team natur og vandløb har efterfølgende besluttet at tage området ud af § 3 registreringen.	-	-
11	Næringsrigt vandhul, der ligger i en skov, og som er omgivet af en jordvold. Vandhullet har plamager af trådalger og er artsfattigt uden forekomst af positivarter.	Ringe	20

Alle besigtigede vandhuller vurderes at kunne tåle et atmosfærisk ammoniaknedfald i niveauet 20 kg N/ha/år, uden at det vil medføre en ændring i naturtilstanden.

3 af de 4 besigtigede moser er ikke længere beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Den fjerde besigtigede mose vurderes at kunne tåle et atmosfærisk ammoniaknedfald i niveauet 15 kg N/ha/år, uden at det vil medføre en ændring i naturtilstanden.

Der er foretaget en beregning af ammoniakdeposition til det nærmeste vandhul og moseområde, henholdsvis nr. 5 og 6. Beregningen viser en merdeposition og samlet deposition af ammoniak på 0,2 kg N/ha/år og 0,7 kg N/ha/år. Jf. miljøstyrelsens vejledning kan det lægges til grund, at en merbelastning på mindre end 1 kg N/ha/år som udgangspunkt ikke udgør et væsentligt merbidrag, der kan give anledning til en tilstandsændring. Således vurderes det, at udvidelsen ved ammoniakdeposition ikke giver anledning til en tilstandsændring. Der er ikke beregnet på ammoniakdepositionen på andre § 3 beskyttede områder, da de alle ligger længere væk end nr. 5 og 6. På den baggrund vurderes det, at der vil være en endnu mindre deposition på de øvrige § 3 beskyttede naturområder, der ligger inden for 1.000 m fra anlægget.

Ingen af husdyrbrugets arealer grænser op til områder, der er beskyttet efter husdyrlovens § 7, kategori 1 eller 2, der kan blive påvirket negativt af ammoniak i forbindelse med udspreddning af husdyrgødning. Sammenfattende vurderer Tønder Kommune derfor, at der i den konkrete sag ikke er særlige forhold, som kan begrunde en fravigelse af det generelle beskyttelsesniveau i forhold til ammoniaknedfald på naturområder.

Dermed vurderes også, at den ansøgte udvidelse af produktionen ikke gennem forøget eller samlet deposition af ammoniak, vil medføre ændring i tilstanden af naturarealer, der vil kræve en dispensation fra naturbeskyttelseslovens³ § 3 og, at udvidelsen ikke medfører negative virkninger på de arter og naturtyper, som indgår i udpegningsgrundlaget for de internationale naturbeskyttelsesområder eller andre ammoniakfølsomme naturtyper.

Haderslev Kommune er blevet hørt i forbindelse med udarbejdelse af miljøgodkendelsen, da en del af arealerne der godkendes ligger i Haderslev Kommune. Haderslev Kommune har ingen bemærkninger, der omhandler ammoniakdeposition fra ejendommen, se bilag 13.

4.2.13. Lugt

Der er foretaget en beregning af lugten efter henholdsvis den nye lugtvejledning⁴ og FMK-vejledningen⁵. Geneafstanden fastsættes i hvert enkelt

tilfælde på baggrund af den længste geneafstand beregnet efter de to vejledninger.

Der er taget højde for hyppig vindretning og kumulativ effekt ved lugtberegningen. Beregningen omfatter kun staldene.

Det samlede resultat af lugt beregningerne kan ses herunder:

Område	Andre ejendomme med mere end 75 DE	Beregningsmodel	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret (ansøgt drift)	Korrigeret (nudrift)	Vægtet gns. afstand	Genekriterie overholdt
Byzone	0	Ny	666,6	0	0	0	Genekriterie overholdt
Samlet bebyggelse	0	Ny	505,2	0	0	0	Genekriterie overholdt
Enkelt bolig	0	Ny	239,3	0	0	0	Genekriterie overholdt

Beregningen viser, at der inden for genekriteriet på 15 OU/m³ ikke ligger enkeltboliger (beboelser, der ikke er noteret som landbrug), og at der inden for genekriteriet på 7 OU/m³ ikke ligger hverken samlet bebyggelse i landzone eller områder, der i en lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner el. lign. Ligeledes viser beregningerne, at der inden for genekriteriet på 5 OU/m³ ikke ligger nogen byzone eller sommerhusområder.

Bemærk, at hvad angår samlet bebyggelse og enkelt bolig, så er ejendomme med landbrugspligt ikke omfattet af det generelle beskyttelsesniveau. Det vil sige, at de ikke indgår i vurdering af, om der ligger enkeltboliger eller samlet bebyggelse inden for de beregnede geneafstande. Enkelt boliger ejet af ansøger indgår heller ikke i beregningerne, det vil sige at ejendommen lige overfor ikke medtages.

Nærmeste bolig, der ikke ejes af ansøger, er Ribevej 8, 6520 Toftlund, der ligger ca. 184 m øst/nordøst for det den nordligste gyllebeholder. Ejendommen er registreret som landbrug, og der tages derfor ikke højde for den i lugtgeneberegningen. Nærmeste samlede beboelse og byzone ligger endnu længere væk.

For at der fra ejendommen skal forekomme mindst mulige lugtgener, vil der blive stillet vilkår om, at den godkendte husdyrproduktion skal foregå jævnt fordelt over året.

4.2.14. Støv

Den største kilde til støvgenerne skønnes at være interne transporter og håndtering af foder.

Der findes en udendørs fodersilo. Foderet snegles direkte ind fra fodersiloen ind i blandekaret ved kædetræk – og det vurderes, at det ikke vil give anledning til støvgener for de nærmeste naboer. Ejendommen har desuden en afskærmende beplantning ude langs vejen, hvilket bidrager til at fange eventuelt støv, der måtte forekomme ved fyldning af fodersiloen.

Det vurderes på baggrund af ovenstående, at de nærmeste naboer er tilstrækkeligt sikret med væsentlige støvgener, og at støv kun i sjældne tilfælde vil give anledning til gener. Der stilles derfor ingen vilkår.

4.3. HUSDYRBRUGETS AREALER

Husdyrbrugets udbringningsarealer udgør i alt 493 ha. Samtlige marker ejes af ansøger.

Harmonikravet (jf. husdyrbekendtgørelsen) til en ansøgte produktion på 265,1 dyreenheder udgør 189,4 ha, forudsat at der udbringes en husdyrgødningmængde svarende til maksimalt 1,4 dyreenheder pr. ha pr. planperiode på de ejede arealer. Harmonikravet er opfyldt.

Ud over svinegylle fra produktionen på Ribevej 23, 6520 Toftlund udbringes der også gylle fra ansøgers 2 andre ejendomme Ribevej 19, 6520 Toftlund og Ribevej 21, 6520 Toftlund, således at der i alt udbringes 637,5 DE.

4.3.1. Ejede og forpagtede arealer

Ansøger ejer følgende ejendomme:

Gramvej 3, 6520 Toftlund: 65,9 ha
Ribevej 19, 6520 Toftlund: 42,4 ha
Ribevej 21, 6520 Toftlund: 141,0 ha
Ribevej 23, 6520 Toftlund: 129,3 ha
Ribevej 10, 6520 Toftlund: 48,6 ha
Sanddallundvej 4, 6500 Vojens: 15,2 ha
Brøndlundvej 4, 6500 Vojens: 118,8 ha

Der ud over har han forpagtet 5,1 ha ved ejendommen på Skovlundvej 5b, 6500 Vojens.

Samlet set har ansøger rådighed over 566,3 ha, hvorfra der trækkes arealer med bygninger, gårdsplads, 10 m randzoner mm. I alt godkendes der et udbringningsareal på 493 ha. Arealer, der godkendes til udbringning af husdyrgødning er markeret med lyserød på bilag 9.

Af de godkendte arealer ligger ca. 117 ha i Haderslev Kommune, se bilag 10. De resterende ligger i Tønder Kommune, se bilag 11.

4.3.2. Aftalearealer

Ingen.

4.3.3. Anden afsætning af husdyrgødning

Ingen.

4.4. BESKYTTEDE NATURTYPER OG ARTER

4.4.1. Bilag I-arter

Ingen af markerne er beliggende i fuglebeskyttelsesområde.

4.4.2. Bilag IV-arter

I habitatdirektivets Bilag IV er opført en række dyre- og plantearter, som skal ydes streng beskyttelse overalt i deres naturlige udbredelsesområde, også uden for de udpegede habitatområder. Det indebærer for dyrearternes vedkommende blandt andet, at yngle- og rasteområde ikke må beskadiges eller ødelægges, og for planternes vedkommende blandt andet, at arterne ikke må indsamles, plukkes eller ødelægges.

I det følgende vurderes forekomsten af en række arter, hvor projektområdet ligger inden for eller i nærheden af artens naturlige udbredelsesområde.

I området omkring Arrild, Lindet skov, Hønning Plantage og Mose, hvor udspretningsarealerne ligger, findes bilag IV-arterne: Snæbel, odder, birkemus, flagermus, løgfrø, spidssnudet frø og markfirben. Nogle af arealerne ligger mere nordlig for Toftlund, lige udenfor Tønder Kommune-grænse, hvor der ud over ovenstående arter også findes stor vandsalamander.

Der er ikke indberettet observationer til www.naturdata.dk om observationer af arterne i projektområdet eller dets umiddelbare nærhed.

Snæblen findes kun i Danmark, og dens udbredelse er begrænset til Vadehavsområdet og de åer der løber ud i Vadehavet. I Tønder Kommune findes snæblen i Vidå (inkl. Sønderå, Grønå og Arnå) og Brede Å systemerne, samt en lille bestand i Brøns Å. Snæblen foretrækker de nedre og mellemste dele af vandløbssystemerne med fast bund og god strøm samt forekomst af sten/grus og vintergrønne planter. Den gyder sidst i november til begyndelsen af december, og æggene sætter sig fast på planter eller på stenbunden. Efter klækningen driver larverne passivt med strømmen og når efter en tid stillestående vandområder, hvor de opholder sig en tid inden de er klar til at drive ud i Vadehavet. Spærringer (f.eks. opstemninger i forbindelse med dambrug), hårdhændet vandløbsvedligeholdelse, udretning og inddigning af vandløb, således at der ikke skabes vinteroversvømmede områder er de største trusler for snæblen. Ligeledes er forurening med okker en trussel, da udvasket okker kan tilstoppe æggene, så disse ikke kan få tilstrækkeligt med ilt.

Ingen af arealerne grænser direkte ned til nogen af de ovennævnte åer, men en del af udbringningsarealerne grænser op til § 3 beskyttede vandløb, der løber videre ud i Vadehavet. Da terrænet ikke er skrånende ned mod vandløbene, vurderes den 2 m dyrkningsfri bræmme at være tilstrækkeligt til at hindre tilførsel af okker og næringsstoffer der kunne påvirke snæblen.

Langs de § 3 beskyttede vandløb gælder som udgangspunkt også bestemmelserne i lov nr. 591 af 14. juni 2011 om randzoner. Ansøger er blevet bedt om tegne uden om randzonerne, så de ikke indgår som udspretningsareal.

Odderen er nu udbredt helt ned til den dansk-tyske grænse i større vandløb og søer. Det må derfor formodes, at den forekommer i Vidå og Bredeå systemerne, medens det vurderes, at de små grøfter og vandløb i projektområdet ikke vil være velegnede som permanente levesteder, men de kan evt. benyttes under vandringer. På denne baggrund vurderes det, at projektet ikke vil have indvirkningen på odderens leveforhold i området.

Birkemus er i Danmark fanget eller observeret i ældre skove, kratskove, enge samt på dyrkede marker. Formentlig stiller arten forskellige krav til opholdssted, dels i forbindelse med vintersøvn (permanent, tørt opholdssted f.eks. veldrænet ældre skov), og dels i forbindelse med sommerens fouragerings- og yngleområde. Et bud på habitat vil derfor være, at birkemus kan findes hvor gamle skov- eller moseområder støder op til dyrkede marker eller skovenge. På trods af denne brede habitatdefinition findes birkemusen kun i to vidt adskilte hovedområder i Danmark: i det vestlige Limfjordsområde, især nord for fjorden, og i det sydlige Jylland syd for en linie Horsens-Varde og nord for Haderslev-Ribe.

Et skøn over den danske bestands størrelse er vanskelig, da den nuværende, begrænsede viden om artens habitatkrav ikke gør det muligt inden for områderne at skønne over den reelle udbredelse, og da der ikke findes viden om specifikke populationsestimater og udviklingstendenser

Birkemusen forefindes næppe i området, og det ikke har været muligt at finde registreringer af arten. Da der ikke sker ændringer i arealanvendelsen vurderes det, at projektet ikke får nogen indflydelse på arten, såfremt der skulle forefindes en bestand i området.

Flagermus overnatter oftest i huse og hule træer i nærheden af skov. Fourageringsområderne er artsafhængige, og kan bl.a. være søer og åer, hvor flagermusene æder insekter som de fanger over vandoverfladen. Mange arter fouragerer på insekter, de fanger i lysåben løvskov, over marker og skove, i skovkanter, lysninger eller levende hegn. Projektområdet kan tænkes at indgå i arters fourageringsområder, men det vurderes, at der ikke vil være negative påvirkninger.

Løgfrø er spredt til sjældent forekommende i Danmark og er i tilbagegang. I det vestlige Sønderjylland er der en kernebestand på Hjørpsted bakkeø, og den er også fundet på Abild og Jejsing bakkeø. Løgfrøen foretrækker lysåbne vandhuller i omgivelser med let jord, hvor den kan grave sig ned om dagen. Umiddelbart vurderes det ikke som sandsynligt at løgfrøen findes i forbindelse med de marker, der ligger i Toftlundområdet, det er i hvert fald langt fra de områder, hvor den er registreret.

Spidssnudet frø er almindeligt udbredt over det meste af landet, inklusive Sønderjylland. Den findes i større eller mindre vandhuller i engområder, moser, dyrkede marker og skovbevoksede områder. På denne baggrund vurderes det som sandsynligt, at arten forekommer i projektområdets vandhuller. Trusler mod arten vil være opfyldning eller tilgroning af vandhullerne gennem øget belastning med næringsstoffer og ødelæggelse af levestederne i omgivelserne.

Arealerne er indtegnet, så der holdes en afstand på 10 m til de § 3 beskyttede søer, der ligger i udspretningsarealerne. Dette er i overens-

stemmelse med Lov om randzoner nr. 597 af 14. juni 2011. Det vurderes på den baggrund, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne væsentligt. Hvis og såfremt randzonenloven ophæves vil der blive stillet vilkår om fastholdelse af de eksisterende bræmmer, der kan ses på luftfoto fra 2008. De § 3 beskyttede vandhuller, hvor bræmmerne skal være er omkring vandhul A, B, C og D se bilag 11.

Bræmmernes udformning skal være som det ses på bilag 12 a-c, hvilket der også stilles vilkår om. Det skal bemærkes, at udover anlæggelse af bræmmer vil oprensningen af tilgroede vandhuller samt etablering af dyrkningsfri forbindelsesveje til andre leveområder som enge, moser og vandhuller forbedre livsbetingelserne for arten.

Markfirben er udbredt over det meste af landet men noget pletvist. Markfirbenet træffes på steder med bar og løs, gerne sandet jord. Det kan være heder, klitter overdrev, råstofgrave, stengærder og på vej- eller jernbaneskrånninger. Inden for projektområdet vurderes der ikke at være potentielle levesteder af ovennævnte type.

Stor vandsalamander er udbredt over det meste af Danmark, dog er den fåtallig eller manglende i Jylland vest for israndslinien, og projektområdet ligger på kanten af dens udbredelsesområde. Den yngler i solåbne vandhuller med rent vand, men kan uden for yngletiden opholde sig i dybere vandhuller og vandhuller med forurenede vand. På land kan den findes nær vandhuller under væltede træer o.l. På den baggrund vurderes det, at den store vandsalamander muligvis kan forekomme i projektområdets vandhuller. Trusler mod arten vil være opfyldning eller tilgroning af vandhullerne gennem øget belastning med næringsstoffer og ødelæggelse af levestederne i omgivelserne. Udsætning af fisk vil også være skadelig, idet fiskene æder salamanderens æg og yngel.

Arealerne er indtegnet, så der holdes en afstand på 10 m til de § 3 beskyttede søer, der ligger i udspretningsarealerne. Dette er i overensstemmelse med Lov om randzoner nr. 597 af 14. juni 2011. Det vurderes på den baggrund, at gennemførelse af projektet ikke vil forværre livsbetingelserne væsentligt. Hvis og såfremt randzonenloven ophæves vil der blive stillet vilkår om fastholdelse af de eksisterende bræmmer, der kan ses på luftfoto fra 2008. De § 3 beskyttede vandhuller, hvor bræmmerne skal være er omkring vandhul A, B, C og D se bilag 11.

Bræmmernes udformning skal være som det ses på bilag 12 a-c, hvilket der også stilles vilkår om. Det skal bemærkes, at udover anlæggelse af bræmmer vil oprensningen af tilgroede vandhuller samt etablering af dyrkningsfri forbindelsesveje til andre leveområder som enge, moser og vandhuller forbedre livsbetingelserne for arten.

Der gøres opmærksom på, at i de tilfælde, hvor bestemmelserne i lov nr. 591 af 14. juni 2011 om randzoner med senere ændringer er mere vidtgående end vilkåret, træder lovens bestemmelser i stedet for vilkåret.

Andre udvalgte arter tilknyttet vandhuller. Potentielt vil der kunne forekomme arter som grøn frø, lille vandsalamander og skrubtudse, der ikke er opført på Habitatdirektivets Bilag IV, men som er fredede herhjemme. For disse arter gælder de samme betragtninger, som nævnt under padderne ovenfor.

Det vurderes sammenfattende, at husdyrprojektet ikke vil påvirke bilag IV arter og andre fredede arter væsentligt.

4.5. NITRAT OG FOSFOR

4.5.1. Nitrat og fosfor til vandløb og søer

Arealerne afvander overvejende via mindre grøfter til Gels Å og videre via Ribe Å til Vadehavet. Åerne er offentlige og § 3 beskyttede. Ribe Å er desuden udpeget som EF-habitatområde 78: Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde.

Hele udpegningsgrundlaget for EF-habitatområde nr. 78 er forekomsten af naturtyperne sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand, flodmundinger, mudder- og sandflader blottet ved ebbe, kystlaguner og strandsøer, vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand, strandenge samt forstrand og begyndende klitdannelser samt af dyrearterne havlampret, bæklampret, flodlampret, stavsild, laks, snæbel, marsvin, odder, gråsæl og spættet sæl.

Ingen af projektets udbringningsarealer, der ligger i Tønder Kommune, grænser op til vandløb med en hældning på over 6 grader mod den øverste kant af vandløb. Heller ingen af arealerne i Haderslev Kommune grænser op til vandløb med en terrænhældning på over 6 grader mod vandløb jf. høringsvaret, bilag 13. Ingen af projektets udbringningsarealer grænser op til habitatvandløb.

Tønder Kommune vurderer, at det ansøgte husdyrbrugsprojekt ikke vil få væsentlig virkning på vandløb og søer, gennem diffus afstrømning af nitrat og fosfor fra udbringningsarealerne.

4.5.2. Nitrat til Vadehavet

Den danske del af Vadehavet modtager årligt ca. 9100 tons nitrat fra land, hvoraf en stor del stammer fra landbruget. Den danske del af Vadehavet er delt op i 4 Dyb, som hver har sit delopland. Tønder Kommune afvander til 3 af disse Dyb: Lister Dyb, Juvre Dyb og Knude Dyb.

Vadehavets udpegninger

Vadehavet har følgende udpegninger:

- EF-habitatområde nr. 78 (Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde).
- EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 57 (Vadehavet)
- Ramsarområde nr. 27 (Vadehavet).

Udpegningsgrundlag for EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 57 er følgende:

Ynglefugle: Klyde, hvidbrystet præstekrave, almindelig ryle, sandterne, splitterne, fjordterne, havterne og dværgterne.

Trækfugle: Bramgås, klyde, hvidbrystet præstekrave, hjejle, almindelig ryle, lille kobbersneppe, dværgmåge, mørkbuget knortegås, lysbuget knortegås, gravand, pibeand, krikand, spidsand, skeand, ederfugl, sortand,

strandhjejle, strandskade, stor regnspove, rødben, hvidklire, islandsk ryle og sandløber.

Udpegningsgrundlaget for EF-habitatområde nr. 78 er følgende:

Dyrearter: Havlampret, bæklampret, flodlampret, stavsild, laks, snæbel, marsvin, odder, gråsæl, spættet sæl.

Naturtyper: Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand, flodmundinger, mudder- og sandflader blottet ved ebbe, kystlaguner og strandsøer, større lavvandede bugter og vige, rev, vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, vadegræssamfund, strandenge, forstrand og begyndende klitdannelser, hvide klitter og vandremiler, stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit), kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede), kystklitter med havtorn, kystklitter med gråris, kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter, fugtige klitlavninger, indlandsklitter med lyng og visse indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene, ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden, kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger, næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks, brunvandede søer og vandhuller, vandløb med vandplanter, våde dværgbusksamfund med klokkelyng, tørre dværgbusksamfund (heder), overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidelokaliteter), artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund, tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop, plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tørv, rigkær, stilkegeskove og -krat på mager sur bund, skovbevoksede tørvemoser.

Baggrunden for Vadehavsområdets status som Ramsarområde er dets funktion som det mest betydningsfulde opholdsområde for især svømmeænder og vadefugle i Danmark. Desuden findes et meget vigtigt fælde- og overvintringsområde for flere andefugle, herunder sortand i området.

Beskyttelsesniveau

Hvis udbringningsarealer ligger inden for områder der er udpeget som nitratklasse 1, 2 eller 3, er der krav om, at nitratudvaskningen fra udbringningsarealerne skal begrænses ved at nedsætte husdyrtrykket og/eller ved at nedsætte nitratudvaskningen fra rodzonen ved hjælp af f.eks. ekstra efterafgrøder eller nedsat kvælstofnorm.

Nitratklasserne er udpeget baggrund af, hvilke Natura 2000 vandområder, der er særligt sårbare overfor kvælstofudledning samt hvilke afstrømningssoplande, der pga. nedsat nitratreduktionspotentiale er i størst risiko for at belaste et Natura 2000 vandområde med udvasket nitrat fra udbringningsarealerne.

Alle ejendommens arealer ligger i oplandet til Knude Dyb. Alle arealer ligger uden for nitratklasser. Da ingen af projektets udbringningsarealer ligger inden for nitratklasser, er der ingen krav om reduceret husdyrtryk.

Afskæringskriterier

Miljøstyrelsen har fastlagt afskæringskriterier for skadevirkning af nitratudvaskning til overfladevande. Afskæringskriterierne kan ses her:

<http://www2.mst.dk/wiki/Husdyrvejledning.Default.aspx>

Afskæringskriteriernes punkter er gennemgået i det nedenstående for husdyrbrugets arealer i Knude dyb oplandet til Vadehavet. Punkt 2b er ikke relevant for Vadehavet, da det ikke er karakteriseret som et lukket bassin eller som et meget lidt eutrofieret vandområde.

Arealer i oplandet til Knude Dyb:

Pkt. 1: Husdyrbruget i kumulation med andre planer og projekter

Da dyretrykket har været stigende i oplandet til Knude Dyb med 0,7 % fra 2007 til 2012 jf. statsforvaltningens oversigt, må udvaskningen ikke overstige den mængde kvælstof, der udvaskes fra et planteavlsbrug.

Hvis der udelukkende var anvendt handelsgødning svarende til et planteavlsbrug, er der beregnet en udvaskning på 81,9 kg N/ha.

Ansøgning 37299, vers. 4 for denne ejendom, viser en udvaskning på 81,8 kg N/ha, se bilag 4. Dette er lige under udvaskningen fra et planteavlsbrug. Udvasningen er reduceret gennem følgende tiltag: Nedsat dyretryk (der udbringes kun 1,29 DE/ha) samt etablering af 12 % ekstra efterafgrøder, hvilket der vil blive stillet vilkår om at anvende.

Tønder Kommune har ikke kendskab til andre nye kilder, der ikke stammer fra husdyrproduktionen, der har betydet en stigning i nitratudvaskningen i oplandet til Knude Dyb.

På den baggrund vurderer Tønder Kommune, at nitratudvaskningen, fra husdyrbruget og fra andre planer og projekter, ikke er væsentlig for miljøtilstanden i dybet.

Pkt. 2a: Husdyrbruget i sig selv

Det enkelte husdyrbrug må ikke bidrage med mere end 5 % af den samlede nitratudvaskningen til Knude Dyb, der er 3.217 ton N pr. år. Dvs. det enkelte husdyrbrug ikke må udlede over 160,85 ton N pr. år, som svarer til de 5 %.

Ansøgningsskemaets beregninger viser, at den samlede mængde kvælstof, der udbringes på husdyrbrugets arealer er 57,2 ton i ansøgt drift. Afskæringskriteriet er dermed overholdt.

Det kan hermed konkluderes, at projektet ikke medfører en skadevirkning på overfladevande, herunder på Natura 2000- områder (yngle- og rasteområder for beskyttede arter).

4.5.3. Nitrat til Vadehavet fra aftalearealer

Der indgår og godkendes ingen aftalearealer i forbindelse med miljøgodkendelsen.

4.5.4. Nitrat til grundvand

Ved arealer i nitratfølsomme indvindingsområder foreskriver husdyrlovgivningens beskyttelsesniveau i forhold til nitratudvaskning til grundvand, at nitratudvaskningen fra rodzonen ved ansøgt drift ikke må stige i forhold til nitratudvaskningen fra rodzonen ved nuværende drift, hvis udvaskningen ved ansøgt drift overstiger 50 mg nitrat pr. liter.

Husdyrlovgivningens beskyttelsesniveau i forhold til nitratudvaskning til grundvand foreskriver endvidere, at krav om nitratudvaskning i vedtagne indsatsplaner skal overholdes. Ingen af arealerne ligger i nitratfølsomt indvindingsområde eller i et område, hvor der er udarbejdet en indsatsplan.

Arealer, som ikke ligger i nitratfølsomt indvindingsopland, vurderes at være robuste i forhold til nitratudvaskning. Tønder Kommune vurderer sammenfattende, at godkendelsen med de stillede vilkår sikrer grundvandsinteresserne.

4.5.5. Fosfor til Vadehavet

Beskyttelsesniveauet (krav til fosforoverskud) i forhold til fosforoverskud gælder for arealer, der ligger inden for områder, der er udpeget som fosforklasse 1, 2 eller 3. Derudover må fosforudledningen af arealerne ikke overstige det niveau, som fremkommer ved maksimalt lovligt harmonitryk.

Vadehavet er, især på baggrund af de fysiske forhold, vurderet til at tilhøre de mindre fosforfølsomme Natura 2000 vandområder. Derfor er størstedelen af arealerne i oplandet til Vadehavet udpeget som fosforklasse 0 og her gælder som udgangspunkt de generelle harmonikrav.

Ingen af husdyrbrugets arealer er beliggende i fosforklasse, og det beregnede fosforoverskud overstiger ikke det overskud, der kan beregnes ved fuldt harmonitryk, hvilket betyder, at kravet til fosforoverskud på arealerne er overholdt.

Tønder Kommune finder ikke, at beskyttelsesniveauet i forhold til fosforoverskud skal skærpes, når det generelle fosforoverskud, beregnet i it-ansøgningssystemet, er overholdt. Dette er i overensstemmelse med NMKNs afgørelser på området.

Arealerne omfatter ikke områder, der skrånede i en sådan grad mod vandløb, at der er risiko for direkte belastning af Vadehavet gennem overfladeafstrømning af husdyrgødning.

Husdyrlovgivningens regulering af fosforudledningen til Vadehavet bygger i forvejen på nyeste viden om dels Vadehavets sårbarhed og dels arealers risiko for at kunne belaste Vadehavet med fosfor.

Tønder Kommune har ikke kendskab til andre modeller af nyere dato, der er mere velegnede til vurdering af Vadehavets sårbarhed og af arealernes risiko for at påvirke Vadehavet via fosfortab.

Sammenfattende vurderer Tønder Kommune, at projektet ikke isoleret set eller i kumulation med andre projekter gennem fosfortab fra arealerne vil kunne påvirke de arter og naturtyper, der indgår i udpegningsgrundlaget Vadehavet.

4.6. ALTERNATIVE MULIGHEDER

Ansøger har ikke overvejet egentlige alternativer i forhold til det, der er beskrevet i ansøgningen. Alternativet til ansøgningen er derfor alene at undlade en udvidelse af produktionen.

Det vurderes, at husdyrbruget kan miljøgodkendes på baggrund af oplysninger om ønsket indretning og drift, derfor er der ikke brug for alternativer.

5 HØRINGER

Idehøring

Ansøgningen blev annonceret på Tønder Kommunes hjemmeside fra den 01.07.2013 til den 15.07.2013.

Høring efter § 46

Alle arealer mellem Åbøl og Kastrup (se bilag 10) ligger i Haderslev Kommune. Det er derfor Haderslev Kommune, som er myndighed på disse arealer, og dermed Haderslev Kommune, der vurderer og træffer afgørelse i forhold til behov for vilkår på arealerne.

Tønder Kommune har derfor jf. § 46 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, hørt Haderslev Kommune om behovet for vilkår på arealerne. Haderslev Kommune har svaret følgende:

Haderslev kommune har analyseret arealerne og vurderet, at der skal foretages en tilretning af udbringningsarealet på mark 39-1, således at randzone/terrænfald til vandløb syd for marken tages ud af udbringningsarealet, se bilag 1 og 3. Desuden er det vurderet at der skal stilles vilkår til udbringning af gødningen på arealerne.

Forslag til vilkår:

Udbringning af gødning m.m. må ikke foretages, når jorden er mættet med vand, oversvømmet, frossen eller dækket af sne, samt på skrånende arealer, hvor der er særlig risiko for afstrømning.

Haderslev Kommunes høringssvar fremgår på bilag 13. Da det foreslåede vilkår er gældende lovgivning har Tønder Kommune valgt ikke at stille vilkåret, men arealerne er rettet til således at randzone/terrænfald ikke indgår i udbringningsarealet.

Nabo-/partshøring

Et udkast til godkendelse har været fremsendt til ansøger, naboer og sagens parter, herunder ejere af ejendomme inden for lugtkonsekvenszonen på 661 meter i 6 uger.

Endvidere har Haderslev Kommune fået tilsendt et udkast til godkendelse.

I forbindelse med nabo- og partshøringen indkom der ingen bemærkninger.

6 KLAGEVEJLEDNING

Godkendelsen kan inden for en frist på 4 uger fra den er offentliggjort på Tønder Kommunes hjemmeside påklages til Natur- og miljøklagenævnet af: Afgørelsens adressat, klageberettigede myndigheder og organisationer samt enhver, der har en væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, jf. § 84-87 i husdyrloven.

En klage skal være skriftlig og skal sendes til Tønder Kommune, Miljø og Natur, Rådhusstræde 2, 6240 Løgumkloster, som videresender den til Natur- og miljøklagenævnet sammen med det materiale, der ligger til grund for sagens bedømmelse. Klagen skal være modtaget af Tønder Kommune senest ved kontortids ophør fredag den 20. juni 2014.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at der indbetales et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet sender en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra kommunen. Denne opkrævning skal benyttes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside.

Hvis afgørelsen påklages, kan klagemyndigheden beslutte, at ændre vilkårene i tilladelsen eller helt at ophæve tilladelsen. Hvis tilladelsen udnyttes inden klagefristens udløb – og inden en eventuel klage er afgjort af klagemyndigheden – sker udnyttelsen på virksomhedens ansvar.

Et eventuelt sagsanlæg skal ifølge § 90 i husdyrloven, være anlagt inden 6 måneder efter, at den endelige afgørelse foreligger.

7 REFERENCER

¹ Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, nr. 1486 af 4. december 2009

² Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, nr. 408 af 1. maj 2007

³ Lov om naturbeskyttelse, lovbekendtgørelse nr. 933 af 24. september 2009 (NBL)

⁴ Vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug

⁵ Vejledende retningslinjer for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde, udgivet af FMK, 2. udgave

⁶ Lov om vandløb, nr. 302 af 9. juni 1982

⁷ Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., nr. 764 af 28. juni 2012

⁸ Bekendtgørelse om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr nr. 558 af 1. juni 2011

8 BILAG

Bilag 1: Situationsplan

Bilag 2: Beregning af BAT niveau

Bilag 3: Kapacitetserklæring

Bilag 4: Kopi af ansøgning 37299, vers. 4 (kan fremsendes ved henvendelse til Tønder Kommune)

Bilag 5: Beredskabsplan

Bilag 6: Natur beskyttet efter HBL § 7, kat. 1, 2 og 3

Bilag 7: Natura2000 områder

Bilag 8: Natur inden for 1.000 m af anlægget

Bilag 9: Oversigt over udbringningsarealer

Bilag 10: Oversigt over udbringningsarealer i Haderslev Kommune

Bilag 11: Oversigt over udbringningsarealer i Tønder Kommune

Bilag 12 a-c: Bræmmer om vandhuller

Bilag 13: Høringssvar fra Haderslev Kommune